

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА ПРАВА «КРОК»**

Секція суспільних наук

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчальної роботи

Н.М. Літвін

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗК1 ІСТОРІЯ УКРАЇНИ ТА УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський) рівень

спеціальність 061 Журналістика

освітня програма Журналістика

навчальний підрозділ кафедра міжнародних відносин та журналістики

Мова навчання українська

РОЗРОБНИК

О.О. Маруховська – професор секції суспільних наук кафедри іноземних мов та загальноосвітніх дисциплін, кандидат філософських наук, доцент

**УХВАЛЕНО КАФЕДРОЮ ІНОЗЕМНИХ МОВ ТА ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ
ДИСЦИПЛІН**

Протокол №

Завідувач кафедри

Від

«27» серпня 2018 р.

Н.В. Пирлік

© Університет «КРОК», 2018 рік
© Маруховська О.О., 2018 рік

Київ – 2018 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Призначення дисципліни	Обсяг дисципліни	Характеристика дисципліни	
Ступінь вищої освіти: бакалавр	Кредити ECTS / Години 4/120 під час теор. навч. (у сер. на тиждень) – год., у період сесії - __ год.	Обов'язкова	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Галузь знань 06 Журналістика (шрифт і назва)	Кількість розділів - 8	Курс / Семестр	
		1/1	1/1
Напрямок підготовки 061 Журналістика (шрифт і назва)	Кількість тем - 18	Лекції, години	
		28	12
Спеціальність: Журналістика (шифр і назва)	Форма підсумкового контролю – екзамен	семінарські, індивідуальні заняття, консультації, год.	
		семінарські 14 год. + 4 год	семінарські 6 + 4 год
		Самостійна робота, години, питома вага	
		44 год. /36,6%	68 год./56,6%

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета викладання навчальної дисципліни. Навчальна дисципліна «Історія України та українська культура» ставить своїм завданням систематичний виклад подій від найдавніших часів до сучасних соціально-економічних і політичних процесів включно. Вивчення основних проявів історичного процесу в Україні передбачає ознайомлення студентів з численними фактами, подіями, явищами, які тривалий час були предметом суб'єктивістського висвітлення в історичній науці, а то й просто замовчувалися. Це стосується проблем державності українського народу, різних аспектів історії козацтва, інших станів України, місця і ролі кожного з них у визвольній боротьбі українського народу. В результаті вивчення курсу студенти матимуть можливість суттєво підвищити рівень національної самосвідомості, краще зрозуміти своє місце і роль у сучасному суспільно-політичному житті, зайняти активну громадянську позицію.

Завданнями є:

У процесі засвоєння матеріалу студенти повинні **знати:**

- визначати предмет і об'єкт історії України та української культури;
- виокремлювати методологічні засади дослідження та вивчення історії України;
- називати обмеженість і вади старого (догматичного) історичного мислення та достоїнства і переваги нового (критичного) історичного мислення;
- характеризувати періодизацію всесвітньої історії та історії України;

- пояснювати закономірності і тенденції розвитку людської цивілізації та українського народу;
- аналізувати історію зародження і розвитку українського етносу, нації та державності;
- характеризувати основні рушійні сили та їх роль на різних етапах історичного розвитку українського народу;
- аналізувати сучасні проблеми і перспективи розвитку українського народу та його входження до світового цивілізованого співтовариства тощо.

Вміти:

- застосовувати понятійно-категоріальний апарат історичної науки та новітнім методологічним інструментарієм аналізу історичних подій;
- протистояти старому (догматичному) історичному мисленню;
- показувати переваги нового (критичного) історичного мислення та сприяти його поширенню;
- пояснювати справжню сутність і характер історичних процесів у світі та в Україні у минулому і на сучасному етапі;
- вести пошук, аналізувати і узагальнювати історичний матеріал;
- характеризувати найважливіші події та явища української історії в контексті світової історії;
- брати участь у дискусіях на суспільно-історичні теми;
- застосовувати набуті історичні знання для прогнозування тенденцій світового розвитку та історичних процесів в Україні тощо.

Після вивчення дисципліни у студентів ***мають бути сформовані компетентності:***

- здатність свідомо та соціально-відповідально діяти на основі етичних міркувань,
- розуміння та власне осмислення основних світоглядних концепцій і принципів у навчанні і професійній діяльності.

2. Програма навчальної дисципліни

Розділ І. ТЕРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ІСТОРІЇ

Тема 1. Історія як наука і навчальна дисципліна

Історія як наука. Функції історії. Методологічні засади історії. Два основних підходи в історичній думці. Основні етапи розвитку історичної науки.

Курс “Історія України”, його предмет та завдання. Історія України як наука і навчальна дисципліна. Історія України як складова частина загальносвітової історії. Місце курсу “Історія України” в системі гуманітарних дисциплін.

Розвиток історичної думки в Україні. ХІХ ст. – століття великих істориків, “батьків української історіографії”. Концепції історії України в українській історіографії. Погляди істориків української діаспори.

Поняття терміну “періодизація”. Марксистська формаційна концепція періодизації історичного розвитку людської цивілізації як основа старого,

догматичного історичного мислення. Цивілізаційний підхід до періодизації історії – головний принцип нового історичного мислення.

Основні етапи загальноприйнятої періодизації загальносвітової історії. Основні епохи в періодизації історії України: праісторія та передісторія, княжа доба, польсько-литовська доба, козацька доба. Основні етапи періодизації історії України: стародавня історія, середньовічна, ранньоновітня, новітня історія (національно-демократична революція 1917-1920 рр.), радянська Україна (1921-1991 рр.), Україна незалежна.

Розділ II. СТАРОДАВНЯ ДОБА В ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Тема 2. Праісторія та передісторія України. Культура дослов'янських та слов'янських племен дохристиянської доби.

Праісторія України. Племена трипільської культури в епоху енеоліту – мідно-кам'яного віку (с. Трипілля під Києвом; археолог В. Хвойка, 1893 р.). Передісторія України. Основні етнокультурні етапи в передісторії України: 1). Дотрипільська доба (до V тис. до н.е.). 2). Трипільська доба (V-III тис. до н.е.). 3). Післятрипільська доба (II тис. до н.е.). 4). Скіфо-сарматська доба (VII ст. до н.е.-III ст. н.е.). 5). Слов'янська доба (I тис. н.е.). 6). Доба Русі-України (від VII ст. н.е.).

Передслов'янські спільноти на території України: кіммерійці, таври, скіфи, сармати. Грецька колонізація Північного Причорномор'я. Початок великого переселення народів.

Слов'янський етногенез: розселення праслов'ян – ранньослов'янських племінних союзів. Історичні писемні та археологічні джерела про східних слов'ян. Проблема “прабатьківщини” слов'ян в сучасній вітчизняній та зарубіжній історіографії.

Передумови утворення держави у східних слов'ян. Перші державні об'єднання східнослов'янських племен. Східнослов'янські племена і державно-племінні союзи VI-IX ст. Археологічні джерела про етнічну єдність східнослов'янських племен як праукраїнського етносу.

Багатоманітність теорій етногенезу українського народу. Проблема походження українського етносу в історичній літературі.

Розділ III. УКРАЇНА СЕРЕДНЬОВІЧНА

Тема 3. Київська Русь. Культура Київської Русі та Галицько-Волинського князівства.

Основні передумови виникнення східнослов'янської державності. Київське князівство Аскольда – перше східнослов'янське протодержавне утворення. Заснування Києва як центра полянського князівства. Перетворення Києва на державно-політичний центр східнослов'янських племінних союзів.

Різноманітність концепцій походження Київської Русі. Суперечки норманістів та антинорманістів. Перші згадки етнотопоніма “Україна”.

Характеристика основних етапів розвитку Давньоруської держави – Київської Русі.

Політичний устрій Київської Русі. Київська Русь як ранньофеодальна централізована монархія і конфедерація союзів племен. Соціально-економічний розвиток Київської держави. Внутрішня політика великокнязівської влади. Зовнішня політика Київської держави.

Хрещення Київської Русі та його наслідки. Причини необхідності запровадження християнства на Русі. Політичні мотиви “вибору віри” Володимиром Великим. Історичне значення введення та поширення християнства на території Київської Русі. Культура Київської Русі. Літописання. “Повість временних літ”. Архітектура й мистецтво. Історичне значення Київської Русі.

Державне відокремлення земель-князівств: Київського, Чернігівського, Переяславського, Галицького, Волинського князівств.

Утворення Галицько-Волинської держави, її політичний та соціально-економічний розвиток. Історичне значення Галицько-Волинського князівства як однієї з форм української національної державності.

Навала орд хана Батия на Київську Русь. Боротьба Русі проти монголо-татарської навали та її світове значення. Катастрофічні наслідки монголо-татарського іга. Вплив золотоординського панування на тенденції розвитку східних слов'ян. Ідея єдності Русі. Архітектура й образотворче мистецтво Київської Русі. Мозаїки та фрески. Іконописання. Особливості давньоруського малярства. Ювелірне мистецтво. Музика. Історичне значення культури Русі.

Галицько-Волинська Русь як культурна спадкоємниця культури Київської Русі. Духовна культура. Архітектура. Іконописні традиції. Мініатюри. Декоративне й ужиткове мистецтво. Роль мистецтва у культурі Галицько-Волинського князівства. Галицько-Волинський літопис у контексті традиції давньокиївського літописання. Освіта, письменство та мистецтво Галицько-Волинського князівства.

Тема 4. Литовсько-польська доба в українській історії. Культура України литовсько-польської доби (Острозька академія).

Утворення Великого князівства Литовського і зростання його політичної могутності. Вхідження основного масиву земель України до Литовської держави. Основні особливості розвитку українських земель у складі Великого князівства Литовського.

Претензії сусідніх держав на українські землі: боротьба Польщі, Угорщини та Литви за Галичину і Волинь; включення Буковини до складу Молдовського князівства; Закарпаття під владою Угорщини; загарбання Туреччиною та Кримським ханством Південної України; захоплення Московською державою Чернігово-Сіверської землі.

Експансія Польщі на Україну. Загарбання Польщею Галичини. Кревська унія 1385 року, її причини і наслідки, історичне значення. Люблінська унія 1569 р., умови її укладення. Утворення Речі Посполитої. Соціально-економічне становище українських земель під владою Польщі.

Брестська (Берестейська) церковна унія 1596 р. та її наслідки для українського народу. Посилення національно-релігійного гніту. Криза

православ'я. Окаатоличення та ополячення місцевої знаті. Виникнення братств. Боротьба українського народу проти експансії католицизму. Міжконфесійні відносини. Роль церкви у збереженні і розвитку національної самобутності українського народу. Духовна культура українського народу: усна народна творчість, звичаї й обряди народу. Освіта та наука. Особливості релігійного життя. Українське православ'я у складі Константинопольського патріархату. Братства як просвітницькі організації та православні церковні об'єднання.

Розвиток освіти і наукових знань. Навчання представників української молоді за кордоном. Перші українські студенти і професори. Юрій Дрогобич – Георгій Котермак. Українське передвідродження: відгуки ідей Ренесансу і гуманізму в Україні. Олельковецький ренесанс 40–70-х років XV ст. Перекладна література. Перші наукові трактати. Виникнення освітніх закладів. Ранній гуманізм в Україні та його представники: Юрій Дрогобич, Павло Русин, Станіслав Оріховський. Іконопис. Архітектура. Малярство. Початок кириличного книгодрукування.

Український Ренесанс: передумови виникнення, особливості та періодизація. Культурно-освітні осередки як центри існування ренесансної української культури. Острозька академія – новий тип вищої школи. Вчений гурток Києво-Печерської Лаври. Полемічна література. Іван Вишенський.

Розділ IV. РАННЬОНОВІТНЯ ІСТОРІЯ УКРАЇНИ. КОЗАЦЬКА ДОБА.

Тема 5. Виникнення українського козацтва та культура українського бароко козацької доби.

Передумови (причини) виникнення українського козацтва. Перші письмові згадки про козаків. Джерела з історії українського козацтва. Проблема походження козацтва в історичній науковій літературі. Соціальна база українського козацтва. Етнічний склад козацтва. Заняття, побут, звичаї, військове мистецтво козаків, морські походи. Місія козаків у охороні південних рубежів від татар і турок. Психологічні риси характеру українських козаків.

Причини, час і місце заснування першої Запорозької Січі. Соціально-політичний, адміністративний та військовий устрій Запорозької Січі. Гетьмани, старшина, заможні козаки і козацька голота. Козацькі ради. Запорозька Січ як зародок, ескіз української державності. Козацько-селянські повстання наприкінці XVI– у першій половині XVII ст. Особливості культури українського бароко. Українське бароко як нове світовідчуття. Козацтво – лицарський ідеал українського бароко. Внесок гетьмана І. Мазепи у розвиток української культури. Києво-Могилянська академія. Розвиток академічної філософії (Т. Прокопович, С. Яворський, Г. Кониський) та історичної науки (“Хроніка” Ф. Сафоновича та “Синопис” І. Гізеля). Козацька Конституція Пилипа Орлика. Розвиток барокового мистецтва: архітектура, скульптура, живопис, література, музика.

Тема 6. Національно-визвольна революція під проводом Богдана Хмельницького

Причини української національно-визвольної революції: політичні, соціально-економічні, культурно-релігійні, психологічні. Цілі і завдання національно-визвольної революції. Хронологічні рамки та періодизація, рушійні сили та характер національно-визвольної революції. Перебіг воєнних подій національно-визвольної революції. Богдан Хмельницький. Розгортання всенародної війни проти польсько-шляхетського режиму.

Становлення української державності. Докорінні зміни суспільно-політичного устрою. Ліквідація старого державного ладу і формування української козацької держави – християнської республіки. Економічна, соціальна й зовнішня політика гетьманської адміністрації. Б. Хмельницький – видатний політичний діяч, його внесок у створення української козацької держави. Господарсько-фінансова політика. Органи влади і управління.

Посилення економічних і політичних зв'язків України з Росією у 1652 – 1653 рр. Переяславська Рада та договір з Московською державою 1654 р. Причини підписання. Умови, характер, позитиви й негативи. Основний зміст т. зв. “Березневих статей” 1654 р. та ставлення до них різних суспільних верств в Україні. Неоднозначність оцінок наслідків Переяславської угоди і об'єднання України з Росією в історіографії. Відсутність перспектив розвитку української держави у складі Росії.

Труднощі політичного становища України після Переяславської Ради. Віленська угода 1656 р. та її наслідки для України. Загострення стосунків із Москвою після Віленського перемир'я. Смерть Б. Хмельницького. Причини поразки національно-визвольної революції під проводом Б.Хмельницького. Історичне значення та наслідки національно-визвольної революції.

Тема 7. Україна в часи “Руїни”. Кінець автономії України

Політичне становище Гетьманщини після смерті Б. Хмельницького. Боротьба старшинських угруповань за владу в Україні в 50 – 60-х роках.

Андрусівське перемир'я 1667 р. Розчленування українських земель. Епоха “Великої Руїни” на Правобережжі. Наростання Руїни та подальше обмеження політичної автономії України у складі Росії. Ліквідація самостійності української православної церкви та підпорядкування Київської православної митрополії Московському патріарху. Соціально-економічний і суспільно-політичний розвиток України у складі Росії. Поступове позбавлення українського народу прав і свобод. Остаточне закріплення поділу України на Лівобережну і Правобережну. Зміна політичного статусу Запорозжя.

Обрання гетьманом І. Мазепи. Курс І. Мазепи на об'єднання українських територій та звільнення з-під влади Москви. Таємна дипломатія І. Мазепи. Перехід гетьмана І. Мазепи на бік шведського короля Карла XII в ході Північної війни. Невдача планів І.Мазепи підняти повстання проти російських військ.

Пилип Орлик та його Конституція – перша Конституція України. Її зміст, політична та правова оцінка.

Обмеження Петром I автономії України та її русифікація. Гетьмани І.Скоропадський, П. Полуботок, Д. Апостол.

Гайдамацький рух, його причини, характер, розмах. Гайдамацькі повстання 1734 –1750 рр. Опришківський рух. Олекса Довбуш. Боротьба народних мас проти соціального і національного гніту. Коліївщина 1768 р. М.Залізник, І.Гонта.

Заходи царизму, спрямовані на обмеження політичної автономії України. Остаточне скасування гетьманства (1764 р.) в Україні. Централізаторська політика російського уряду. Остаточна ліквідація автономного устрою, встановлення загальноімперських органів управління. Перетворення Гетьманщини в провінцію Російської імперії. Маніфест Катерини II про руйнацію Січі. Ліквідація Запорозької Січі (1775 р.). Доля козаків. Історичне значення Запорозької Січі. Місце і роль Гетьманщини в історії українського народу.

Розділ V. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ РОСІЙСЬКОЇ ТА АВСТРІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЙ (1775-1917 рр.)

Тема 8. Україна у складі Російської та Австрійської імперій

Адміністративно-територіальний устрій українських земель у складі Російської держави та їх економічний розвиток. Колонізаторська політика російського царизму у Південній Україні. Роздача царизмом запорозьких земель. Утворення губерній та поширення кріпацтва на Південну Україну.

Українські землі під владою Австрійської імперії. Адміністративно-територіальна структура “Королівства Галиції і Лодомерії”. Реформи Марії Терези та Йосифа II, їх роль у розвитку національно-культурного життя Галичини і Буковини. Національне гноблення українського народу. Антикріпосницькі рухи в Галичині і Буковині.

Підготовка реформи про звільнення селян від кріпосної залежності. Маніфест і Положення 1861 р. Скасування кріпосного права. Ставлення українських селян до реформи. Реформи адміністративно-політичного управління 60 – 70-х років: земська, міська, судова, фінансова, військова. Історичне значення реформ для подальшого соціально-економічного розвитку України. Русифікаторська політика російського самодержавства в галузі культури і освіти в Україні.

Тема 9. Українське національно-духовне та культурне відродження у XIX ст.

Поширення західноєвропейських революційних ідей в Україні після закінчення війни Росії з наполеонівською Францією. Декабристський рух в Україні. “Південне товариство”. Проблема України в програмних і агітаційних документах декабристів.

Утворення і діяльність Кирило-Мефодіївського товариства як першої таємної політичної національно-патріотичної організації. Участь Т. Шевченка в українському національному русі. Вплив його творів на формування української національної самосвідомості. Програмні документи кирило-мефодіївців: “Книга буття українського народу” і “Статут” (автори – М.Костомаров та В.Білозерський). Репресії царизму проти кирило-мефодіївців і

Т. Шевченка. Видатна історична роль Кирило-Мефодіївського товариства у започаткуванні українського національно-визвольного руху.

Поширення української національної ідеї в 20 – 40-х роках XIX ст. в Галичині. Демократично-просвітницький гурток у Львові – “Руська трійця”, Події революції 1848 – 1849 рр. на західноукраїнських землях. Головна Руська Рада, її діяльність. Українці в першому парламенті Австро-Угорщини.

Національно-визвольний рух в Україні в 60 – 90-ті роки XIX ст. В. Антонович як ідеолог “хлопоманства” (українофільства). Громадівський рух. Поєднання соціалістичної ідеї з ідеєю самостійності України. Місце М. Драгоманова у національному і суспільно-політичному русі України і Росії. Поява двох основних течій у суспільно-політичному русі на західноукраїнських землях: москвофілів і народовців. Культурно-освітнє товариство “Просвіта” у Львові (1868 р.). Виділення із народовців радикальної течії – “Русько-української радикальної партії” (1890 р.) з метою соборності України. Поява народників та “ходіння в народ”. Терористична діяльність народників в Україні, її критика М. Драгомановим. Перехід народників до боротьби проти царизму методами агітаційно-пропагандистської діяльності.

Соціокультурна ситуація в Україні наприкінці XVIII – початку XX ст. Сутність національно-культурного відродження. Аналіз різних поглядів на процеси відродження: І. Франко, М. Грушевський, Д. Дорошенко, М. Грох, Р. Шпорлюк, І. Лисяк-Рудницький. Періодизація національно-культурного відродження у новітній історіографії України.

Тема 10. Україна на початку XX ст.

Соціально-економічне становище України на початку XX ст. Україна в економічній системі Російської імперії та світового економічного господарства.

Національний рух. Роль і місце національного питання у розгортанні політичної боротьби в Україні. Утворення політичних партій. Їх програми та політична діяльність. Українське питання і проблеми державності в програмних документах політичних партій на початку XX ст.

Україна в період першої російської революції 1905-1907 рр. Історичне значення, причини поразки і наслідки революції 1905-1907 рр. Політичне становище України після поразки революції 1905-1907 рр. Наступ реакції і терору. Формування царського режиму політичної реакції. Столипінський політичний режим в Україні. Шовіністичний наступ проти українського національного руху. Аграрна політика Столипіна та її проведення в Україні. Столипінська аграрна реформа в Україні. Масові переселення українських селян до Сибіру і Далекого Сходу Зелений клин. Крах століпінської аграрної політики.

Причини і характер Першої світової війни. Плани щодо України протиборствуючих військово-державних блоків. Переслідування українського національно-визвольного руху в умовах війни. Товариство українських поступовців. Заснування політичними емігрантами “Союзу визволення України” (СВУ), її політична платформа. Головна Українська Рада. Створення

легіону “Українських січових стрільців” (УСС). Боротьба за автономію та самостійність України на фронті та в тилу.

Розділ VI. НАЦІОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНА РЕВОЛЮЦІЯ В УКРАЇНІ 1917-1920 рр.

Тема 11. Доба Центральної Ради

Національно-демократична революція в Україні (1917-1920 рр.) як вияв загальносвітових тенденцій. Основні причини, характер, рушійні сили та передумови національно-демократичної революції.

Лютнева демократична революція в Росії 1917 р. Соціально-економічне становище в Україні напередодні та після повалення царизму в Росії. Піднесення національно-визвольного руху.

Утворення Української Центральної Ради (17 березня 1917 р.), її соціальна база, політична програма, тактика і статус. Прагнення Української Центральної Ради добитись автономії України в межах демократичної Росії. Переговори з Тимчасовим урядом і Петроградською Радою. Поглиблення суперечностей Тимчасового уряду та його місцевих органів з Центральною Радою. Проголошення I Універсалу Центральної Ради. Проблема кордонів України у взаємовідносинах Тимчасового уряду і Центральної Ради.

Створення Генерального секретаріату, його особовий та партійний склад. “Декларація” Тимчасового Уряду і II Універсал Центральної Ради. Загострення відносин між Центральною Радою і московським урядом. Жовтневий більшовицький переворот у Петрограді та ставлення до нього різних політичних сил та партій України. Перехід влади до рук Української Центральної Ради. III Універсал Центральної Ради. Проголошення Української Народної Республіки.

I Всеукраїнський з’їзд Рад та його рішення. Встановлення радянської влади в Україні. Виникнення в Україні радянського уряду. Січневе збройне повстання в Києві. Втручання російських військ. IV Універсал Центральної Ради. Проголошення незалежної України. Прийняття Конституції Української Народної Республіки: основні положення та історичне значення.

Діяльність УНР на міжнародній арені. Криза Центральної Ради навесні 1918 р. Причини і наслідки поразки Української Центральної Ради.

Тема 12. Доба Гетьманату та Директорії в Україні. Проголошення ЗУНР

Проголошення П.Скоропадського гетьманом України. Утворення гетьманського уряду, його склад. Специфіка міжнародного становища Української держави. Утворення Директорії. Офіційне відновлення УНР.

Проголошення Західноукраїнської Народної Республіки (ЗУНР) 13 листопада 1918 р. Утворення Української Галицької армії (УГА), окупація українських земель Польщею. Окупація Буковини румунськими військами. Окупація частини Закарпатської України Чехословаччиною і Румунією. Декларація про возз’єднання українських земель в єдиній державі. Причини неможливості дійсного возз’єднання ЗУНР та УНР на початку 1919 р. Історичне значення декларації. III Всеукраїнський з’їзд Рад та його рішення.

Прийняття першої Конституції УСРР. Специфіка радянської форми державності.

Більшовицький тоталітарний режим. Резолюція VIII Всеросійської партконференції “Про радянську владу на Україні”.

Варшавська угода, ставлення до неї провідних діячів УНР. Вторгнення польської армії, стягнення радянських військ на польський фронт. Наступ радянської армії на Варшаву, поразка під Варшавою.

Розділ VII. РАДЯНСЬКА УКРАЇНА (1921-1991 рр.)

Тема 13. УРСР в умовах становлення і утвердження тоталітаризму (1921-1938 рр.). “Розстріляне відродження”.

Міжнародне становище УРСР, її зовнішня політика. Голод 1921-1923 рр. в Україні. Суть і значення нової економічної політики.

Договір між РСФРР та УРСР від 28 грудня 1920 р. Проблема об’єднання республік на VII Всеукраїнському з’їзді Рад. Утворення СРСР, втрата суверенітету України.

Відбудова сільськогосподарського виробництва. Відродження промисловості в умовах непу, курс на індустріалізацію. Досягнення й складності українізації.

Сталінський “стрибок” в індустріалізацію. Будови перших п’ятирічок. Підсумки індустріального зростання. Політика суцільної колективізації. “Ліквідація куркульства як класу”. Деградація сільськогосподарського виробництва. Голод 1933 р. та втрати сільського населення від нього. Організаційне зміцнення колгоспної системи: форми і методи.

Успіхи на ниві освіти. Діяльність культурно-освітніх установ. Репресії проти інтелігенції. Здобутки і втрати в науці. Досягнення письменницького загалу, “розстріляне відродження”. Суперечливий розвиток мистецтва. Гоніння проти церкви, заборона УАПЦ. Репресивні акції сталінізму та їх трагічні наслідки для української культури. “Розстріляне відродження”. Культурно-просвітницька діяльність М. Хвильового, М. Зерова, О. Довженка. Русифікаторська політика у воєнні й повоєнні роки.

Тема 14. Україна та українська культура часів Другої світової війни (1939-1945 рр.)

Договір про ненапад між СРСР і Німеччиною 1939 р. Початок Другої світової війни. Державні акти СРСР і УРСР про возз’єднання західноукраїнських земель із своєю метрополією, неоднозначність оцінок цього акту. Радянська нових областей. Масова депортація місцевого населення на Північ і Схід країни.

Загарбницькі плани нацистської верхівки щодо України.

Воїни-українці у битві під Сталінградом. Початок визволення території України. Фашистський окупаційний режим в Україні, масові розстріли у Баб’єму яру. Масовий радянський партизанський рух та його внесок у боротьбу з нацистськими окупантами. Створення Української повстанської армії (УПА),

її бойові дії в 1943 р. Українські робітники, колгоспники та інтелігенція у тилі бойових районів.

Завершення визволення території УРСР. Внесок українського народу у розгром фашистської Німеччини та імперіалістичної Японії. Наука і освіта, преса і радіо, театр і кіно, образотворче мистецтво часів Великої Вітчизняної війни. Документальні фільми часів Великої Вітчизняної війни. Вплив культу особи Сталіна на кіно. Розгромна критика кінповісті Олександра Довженка «Україна в огні». Евакуація освітніх закладів та культурних установ України. «Ждановщина». Акції, спрямовані проти творчої інтелігенції, вилучення з бібліотек книг українських політичних діячів і письменників. Поява нових творів літератури (А. Малишко, О. Гончар, М. Бажан, О. Вишня). Репресії проти української інтелігенції. Особливості архітектури та образотворчого мистецтва повоєнних часів. Створення мережі науково-дослідних установ у повоєнні часи. «Лисенковщина».

Тема 15. Україна у першому повоєнному десятиріччі (1945-1955 рр.)

Завершення возз'єднання українських земель в єдиній українській державі. Відмова Сталіна від української етнічної території на захід від лінії Керзона. Операція «Вісла».

Включення УРСР у світову політику. УРСР – засновник і член Організації Об'єднаних Націй (ООН).

Збитки, завдані Україні війною та фашистською окупацією. Труднощі переведення економіки на мирне виробництво. Голод 1946-1947 рр. в Україні: причини і наслідки. Дії збройних формувань ОУН-УПА, їх боротьба з тоталітарною системою. Промислове відродження республіки. Стан сільського господарства, насильницька колективізація в Західній Україні, її особливості. Розгул репресій на Західній Україні, масова депортація місцевого населення. Занепад національно-культурного розвитку України доби «жданівщини».

Тема 16. Хрущовська «відлига».

Періоди «застою» та «перебудови» (1956-1991 рр.)

Зрушення в офіційній політиці, часткова дестабілізація суспільства. Пошуки шляхів удосконалення партійного і державного керівництва. Зародження правозахисного руху та громадянського опору.

Пошуки шляхів удосконалення господарського управління, неприйняття економічних методів розвитку. Проблеми сільського господарства. Заходи в соціальній сфері. Спроби реформувати систему народної освіти.

Поява «шестидесятників» у літературі та мистецтві, формування серед літераторів та митців нового політичного та естетичного мислення.

Наростання застійних явищ в економіці. Згорання демократії. Порушення законності, ігнорування особистих прав і свобод людини. Русифікація. Зростання соціальної апатії населення. Правозахисний рух. Посилення національно-визвольного руху в 70-х–80-х роках, його учасники (В. Чорновіл, Л. Лук'яненко, В. Стус, О. Тихий, І.Дзюба), репресії проти них.

Розділ VIII. УКРАЇНА НЕЗАЛЕЖНА

Тема 17. Україна на шляху до незалежності

Спроби М.С. Горбачова реформувати суспільство на шляхах прискорення, перебудови, розвитку гласності. Гальмування перебудовних процесів в Україні. Чорнобильська катастрофа та її наслідки. Національне пробудження українського народу. Реабілітація політичних в'язнів. Викриття злочинів тоталітарного режиму.

Народження Народного Руху України і перетворення його в опозиційну до КПРС силу. Перші кроки в демократизації суспільно-політичного життя і утворення нових політичних партій та громадських об'єднань. Прийняття "Декларації про державний суверенітет України". Курс національно-демократичних сил на утвердження державної та економічної незалежності республіки, утворення самостійної держави.

Спроба серпневого (1991 р.) перевороту у Москві та його наслідки для України. Схвалення Верховною Радою УРСР "Акту проголошення незалежності України".

Загальноукраїнський референдум 1 грудня 1991 р. і вибори Президента України. Л. Кравчук – перший Президент України. Денонсація Договору 1922р. і розпад СРСР. Угода про Співдружність незалежних держав (СНД) 8 грудня 1991 р. у Біловезькій Пущі. Затвердження державної символіки України.

Тема 18. Розбудова Української незалежної держави та сучасна українська культура.

Створення правової бази розвитку України як демократичної держави. Зміцнення державних кордонів. Запровадження національної грошової одиниці та інститутів державності.

Прийняття Верховною Радою України нормативних актів для реформування економіки та їх суперечливий характер.

Труднощі національно-культурного відродження, розвитку науки, освіти, духовності. Етнополітичні відносини і їх правове регулювання в Україні. Україна і Кримська автономія.

Формування багатопартійності в Україні. Класифікація політичних партій і об'єднань, їх платформи. Прийняття нової Конституції України (28 червня 1996р.).

Концепція зовнішньої політики України. Визнання України зарубіжними державами, встановлення дипломатичних відносин, формування представництва у міжнародних організаціях, входження до світового співтовариства. Зовнішньополітичні акції України щодо зміцнення миру і співробітництва, припинення воєнних конфліктів.

Сутність, причини та наслідки «помаранчевої революції» 2004 р. Сучасний стан та перспективи розвитку української держави. Підсумки історичного шляху українського народу і найголовніші уроки історії його змагань за

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Сума	у тому числі					Сума	у тому числі				
		лек	семін.	кон с.	інд	срс		лек	семін.	ла б	ко нс	срс
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	1 1	1 2	13
Розділ 1. Теоретико – методологічні засади історії												
Тема 1. Історія як наука і навчальна дисципліна	5	2	1			2	5	0,6	0,3			3,7
Розділ 2. Стародавня доба в історії України												
Тема 2. Праісторія та передісторія України. Культура дослов'янських та слов'янських племен дохристиянської доби	5	2	1			2	5	0,6	0,45			3,7
Розділ 3. Україна середньовіччя												
Тема 3. Київська Русь. Культура Київської Русі та Галицько-Волинського князівства.	5	2	1			2	5	0,6	0,45			3,7
Тема 4. Литовсько-польська доба в українській історії. Культура України литовсько-польської доби.	5	2	1			2	5	0,6	0,45			3,7
Розділ 4. Ранньомодерна історія України. Козацька доба.												
Тема 5. Виникнення українського козацтва та культура українського бароко козацької доби.	5	2	1			2	5	0,6	0,45			4,4
Тема 6. Національно-визвольна революція під проводом Богдана Хмельницького	5	2	1			2	5	0,6	0,3			4,4
Тема 7. Україна в часи "Руїни". Кінець автономії України	3,5	1	0,5			2	3,5	0,6	0,3			3,7
Розділ 5. Українські землі у складі Російської та Австрійської імперії (1775-1917 р. р.)												

Тема 8. Українські землі у складі Російської та Австрійської імперій	3,5	1	0,5			2	3,5	0,6	0,3			3,7
Тема 9. Українське національно-духовне та культурне відродження у XIX ст.	4,5	1	0,5			3	4,5	0,6	0,3			3,7
Тема 10. Україна та українська культура на початку XX ст.	4,5	1	0,5			3	4,5	0,6	0,3			3,7
Розділ 6. Національно-демократична революція в Україні (1917-1921 р.р.)												
Тема 11. Доба Центральної Ради	6	2	1			3	6	0,6	0,3			3,7
Тема 12. Доба Гетьманату та Директорії в Україні. Проголошення ЗУНР	6	2	1			3	6	0,6	0,3			3,7
Розділ 7. Радянська Україна (1921-1991 р.р.)												
Тема 13. УРСР в умовах становлення і утвердження тоталітаризму (1921-1938 р.р.) “Розстріляне відродження”.	4,5	1	0,5			3	4,5	0,6	0,3			3,7
Тема 14. Україна та українська культура часів Другої світової війни (1939-1945 р.р.)	4,5	1	0,5			3	4,5	0,6	0,3			3,7
Тема 15. Україна у першому повоєнному десятиріччі (1945-1955 р.р.)	6	2	1		1	3	6	0,6	0,3		1	3,7
Тема 16. Хрущовська “відлига”. Періоди “застою” і “перебудови” (1956-1991 р.р.)	6	2	1		1	3	6	0,6	0,3		1	3,7
Розділ 8. Україна незалежна												
Тема 17. Україна на шляху до незалежності	5,5	1	0,5		1	4	5,5	0,6	0,3		1	3,7
Тема 18. Розбудова Української незалежної держави та сучасна українська культура.	5,5	1	0,5		1	4	5,5	1,8	0,3		1	3,7
Усього годин:	90	28	14		4	4 4	90	12	6			68
ІНДЗ (якщо є)		-	-	-		-	-	-	-			-
Екзамен (якщо є)	30	-	-	-	-	-	30	-	-			-
Разом годин:	120	28	14		4	4 4	120	12	6		4	68

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кільк. год.	
		денна	заочна
1	Історія як наука і навчальна дисципліна.	1	0,3
2	Праісторія та передісторія України. Культура дослов'янських та слов'янських племен дохристиянської доби.	1	0,45
3	Київська Русь. Культура Київської Русі та Галицько-Волинського князівства.	1	0,45
4	Литовсько-польська доба в українській історії. Культура України литовсько-польської доби (Острозька академія).	1	0,45
5	Виникнення українського козацтва та культура українського бароко козацької доби.	1	0,45
6	Національно-визвольна революція під проводом Богдана Хмельницького	1	0,3
7	Україна в часи "Руїни". Кінець автономії України	0,5	0,3
8	Українські землі у складі Російської та Австрійської імперій	0,5	0,3
9	Українське національно-духовне та культурне відродження у XIX ст.	0,5	0,3
10	Україна та українська культура на початку XX ст.	0,5	0,3
11	Доба Центральної Ради	1	0,3
12	Доба Гетьманату та Директорії в Україні. Проголошення ЗУНР	1	0,3
13	УРСР в умовах становлення і утвердження тоталітаризму (1921-1938 р.р.). "Розстріляне відродження".	0,5	0,3
14	Україна та українська культура часів Другої світової війни (1939-1945 р.р.)	0,5	0,3
15	Україна у першому повоєнному десятиріччі (1945-1955 р.р.)	1	0,3
16	Хрущовська "відлига". Періоди "застою" та "перебудови" (1956-1991 р.р.)	1	0,3
17	Україна на шляху до незалежності	0,5	0,3
18	Розбудова Української незалежної держави та сучасна українська культура.	0,5	0,3
	Разом	14	6

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Історія як наука і навчальна дисципліна.	2	3,7
2	Праісторія та передісторія України. Культура	2	3,7

	дослов'янських та слов'янських племен дохристиянської доби.		
3	Київська Русь. Культура Київської Русі та Галицько-Волинського князівства.	2	3,7
4	Литовсько-польська доба в українській історії. Культура України литовсько-польської доби (Острозька академія).	2	3,7
5	Виникнення українського козацтва та культура українського бароко козацької доби.	2	4,4
6	Національно-визвольна революція під проводом Богдана Хмельницького	2	4.4
7	Україна в часи "Руїни". Кінець автономії України	2	3,7
8	Українські землі у складі Російської та Австрійської імперій	2	3,7
9	Українське національно-духовне та культурне відродження у XIX ст.	3	3,7
10	Україна та українська культура на початку XX ст.	3	3,7
11	Доба Центральної Ради	3	3,7
12	Доба Гетьманату та Директорії в Україні. Проголошення ЗУНР	3	3,7
13	УРСР в умовах становлення і утвердження тоталітаризму (1921-1938 р.р.). "Розстріляне відродження".	3	3,7
14	Україна та українська культура часів Другої світової війни (1939-1945 р.р.)	3	3,7
15	Україна у першому повоєнному десятиріччі (1945-1955 р.р.)	3	3,7
16	Хрущовська "відлига". Періоди "застою" та "перебудови" (1956-1991 р.р.)	3	3,7
17	Україна на шляху до незалежності	4	3,7
18	Розбудова Української незалежної держави та сучасна українська культура.	4	3,7
	Разом	44	68

7. Методи навчання

Під час вивчення дисципліни використовуються такі види навчальних занять, як лекційні та семінарські заняття.

Під час проведення лекційних занять використовуються такі методи та технології викладання, як читання лекції, демонстрація презентацій та інших наочних матеріалів, обговорення зі студентами ключових проблемних питань лекцій тощо.

Під час проведення семінарських занять використовуються наступні методи та технології викладання: бліц-опитування студентів за питаннями семінару; виступи студентів з доповідями по темі семінару; виступи студентів з доповідями за результатами виконання індивідуальних завдань; виступи студентів з доповідями за результатами виконання додаткових завдань; дискусії за ключовим питаннями.

Основними формами й методами самостійної роботи студентів з дисципліни є: повторення питань тем лекційних занять за конспектом лекцій; опрацювання основної літератури; виконання індивідуальних завдань та завдань, які пропонуються для самостійної роботи; виконання додаткових завдань (за бажанням) тощо. Для студентів заочної форми навчання додатковою формою самостійної роботи є опрацювання тих тем лекцій та питань семінарів, які не висвітлювались під час аудиторних занять.

8. Методи контролю

Для визначення успішності навчання використовуються контрольні заходи. Контрольні заходи включають поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретного завдання.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання після закінчення вивчення дисципліни (семестровий контроль) або відокремлених за робочим навчальним планом модулів.

Під час вивчення даної дисципліни використовуються такі форми поточного контролю:

- індивідуальне усне опитування;
- словникова робота;
- тестові завдання;
- аналіз історичних документів;
- письмові контрольні роботи.

Під час вивчення даної дисципліни використовуються такі форми модульного (проміжного) контролю:

- письмова контрольна робота;
- тестові завдання;
- виконання індивідуальних творчих завдань.

Під час вивчення даної дисципліни використовується така форма семестрового контролю: диференційований залік.

Використовуються тестовий підсумковий контроль знань та вмінь студентів.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Оцінювання результатів навчання студентів здійснюється за шкалою Університету (0-100, з урахуванням необов'язкових завдань – 120 балів), національною шкалою.

9.1. Схема нарахування балів з дисципліни

Види та зміст обов'язкових завдань	Максимальна оцінка	Примітки
Виступ з питання плану семінарського заняття або реферативна доповідь	20	13-15 частковий переказ матеріалу, вичерпні відповіді на 1-2

		додаткових запитання викладача; 10-12 частковий переказ або читання, неповні відповіді на 1-2 додаткових запитання викладача; 6-9 фрагментарний переказ або читання, негативні відповіді на 1-2 додаткових запитання викладача; 1-5 окремі тези, негативні відповіді на 1-2 додаткових запитання викладача
Участь у дискусіях або доповнення до доповіді	10	5 часткова участь у дискусіях або коротке доповнення до доповіді
Бліц-опитування (“питання-відповідь”)	5	0

Максимальний бал за виконання необов’язкових завдань – 20.

9.2. Умови нарахування балів

Бали	Характер доповіді	Повнота висвітлення	Відповіді на запитання
16-20	Вільний творчий переказ	Висока	Вичерпні
13-15	Частковий переказ	Висока або середня	Вичерпні
10-12	Частковий переказ або читання	Середня	Неповні
6-9	Фрагментарний переказ або читання	Середня або низька	Фрагментарні
1-5	Окремі тези	Низька	Відсутні

9.3. Критерії підсумкового оцінювання

Проміжок за шкалою Університету	Оцінка за національною шкалою
---------------------------------	-------------------------------

90 та вище	Відмінно
80–89	Добре
70–79	
60–69	Задовільно
50–59	
25–49	Незадовільно
1–24	

10. Методичне забезпечення

1. Програма нормативної навчальної дисципліни
2. Комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни.
3. Конспект лекцій та завдання для підсумкового контролю знань.

11. Рекомендована література

Базова

1. Багацький В.В., Кормич Л.І. Історія України: підручник / В.В.Багацький, Л.І.Кормич. – К.: Алерта, 2010. – 388 с.
2. Бойко О.Д. Історія України: Навчальний посібник. / Бойко О.Д. – К.: Академвидав, 2008. – 688 с.
3. Бойко О.Д. Нариси з новітньої історії України (1985-1991 р.р.): Навчальний посібник. / Бойко О.Д. – К.: Кондор, 2004. – 357 с.
4. Греченко В.А. Історія України. Модульний курс: Навчальний посібник. – 2-ге вид. / Греченко В.А. – Х.: Торсінг плюс, 2009. – 384 с.
5. Історія України: Документи. Матеріали: Посібник. / Уклад. В.Ю. Короля. – К.: Видавничий центр "Академія", 2002. – 448 с.
6. Історія України: Навчальний посібник. / В.В. Світлична; За ред. Ю.М. Алексєєва. – К.: Каравела, 2006. – 400 с.
7. Історія України: Навчальний посібник. / Ю.А. Мицик, О.Г.Бажан, В.С.Власов.-К.: Видавничий дім "Києво-Могилянська академія", 2005. – 576 с.
8. Крупник Л.О. Історія України: формування етносів, нації, державності: Навч. посібник / Л.О. Крупник.–К.: Центр учбової літератури, 2009.–216 с.
9. Лазарович М.В. Історія України: Навчальний посібник. / М.В. Лазарович. – К.: Знання, 2008. – 683 с.
10. Петровський В.В. Історія України: Неупереджений погляд: Факти. Міфи. Коментарі. / В.В. Петровський, Л.О. Радченко, В.І. Семененко. – Х.: ВД "ШКОЛА", 2007. – 592 с.

Першоджерела:

11. Грушевський М.С. Ілюстрована історія України. / Грушевський М.С. – К.: Золоті ворота, 1990. – 524 с. (репр.)
12. Грушевський М.С. Історія України-Руси: – Т.1-10.– / Грушевський М.С. – К.: Наукова думка, 1993. – Т.1. 592 с.
13. Дорошенко Дм. Історія України: Для школи й родини. / Дорошенко Дм. –

К.: Освіта, 1993. – 237 с.

14. Крип'якевич І.П. Огляд історії України: Посібник. / Крип'якевич І.П. – К.: Вища школа, 1995. – 143 с.

15. Полонська-Василенко Н. Історія України: У 2-х т. / Полонська-Василенко Н. – К.: Либідь. – Т.1: До середини XVII ст. – 1995. – 672 с.

16. Полонська-Василенко Н. Історія України: У 2-х т. – Т.2: Від середини XVII до 1923 року. / Полонська-Василенко Н. – К.: Либідь, 1995. – 606 с.

Монографії та наукові статті в журналах:

17. Збірник наукових статей за результатами конкурсу "Звичаєве право Запорозької Січі" / за заг. ред.: С.М.Тимченка і Т.О.Коломоєць; ДВНЗ МОН України "Запоріж. нац. ун-т". – Запоріжжя: ЗНУ, 2010. – 118 с.

18. Іван Мазепа: у запитаннях та відповідях. / О. Ковалевська. – К.: Темпора, 2008. – 200 с.

19. Історія України від найдавніших часів до сьогодення: збірник документів і матеріалів. / За заг. ред. А.П. Коцура, Н.В. Терс. – Чернівці: Книги – XXI, 2008. – 1100 с.

20. Магочій П.Р. Історія України: науково-популярне видання. / Магочій П.Р. – К.: Критика, 2007. – 640 с.

21. Мацієвський Ю. "Помаранчева революція" крізь призму міждисциплінарних соціальних досліджень / Ю.Мацієвський // Політичний менеджмент: Український науковий журнал. - 2005. - №6. - С. 7-23.

22. Національна книга пам'яті жертв голодомору 1932-1933 років в Україні: місто Київ. / Відпов. ред. В.І. Марочко. – К.: Фенікс, 2008. – 584 с.

23. Революційна стихія. Вільнокозацький рух в Україні 1917-1918 рр.: Наукове видання. / В.М. Лободаєв; рец.: В.С. Сідак, В.Ф. Верстюк. – К.: Темпора, 2010. – 672 с.

24. Толочко П.П. Від Русі до України: Вибрані науково-популярні, критичні та публіцистичні праці. / Толочко П.П. – К.: Абрис, 1997. – 400 с.

25. Україна і світ: прагнення змін: монографія / відп. ред. Н.Висоцька. – К.: Дух і літера, 2010. – 448 с.

26. Шаповал Ю.І. Україна 20-50 років: Сторінки ненаписаної історії. / Шаповал Ю.І. – К.: Наукова думка, 1993. – 350 с.

Допоміжна

Тема 1. Історія як наука і навчальна дисципліна.

27. В'ячеслав Липинський та його доба: Наукове видання / Упорядники Т.Осташко, Ю.Терещенко. Союз гетьманців-державників; Центр соціогуманітарних досліджень імені В. Липинського. – К.: Темпора, 2010. – Книга перша. – 560 с. – Книга друга. – 624 с.

28. Історіографічні дослідження в Україні. / Голова редколегії В.А. Смолій; відп. ред. О.А. Удод. НАН України. Ін-т історії України. – К.: Ін-т історії України, 2010. – Вип. 20. – 546 с.

29. Мартинов А.Ю. Історичні знання в умовах глобалізації. / Мартинов А.Ю. // Український історичний журнал. – 2009. – № 1.

30. Пінчук Ю.А. Історичні студії Миколи Костомарова як фактор формування самоусвідомлення української нації. / НАН України. Інститут історії України. / Пінчук Ю.А. – К.: Інститут історії України, 2009. – 306 с.
31. Енциклопедія історії України. / Редкол.: В.А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. – К.: В-во "Наукова думка", 2007. – 528 с.
32. Картунов О.В. Етнополітичне мислення (догматичне) Картунов О.В., Маруховська О.О. // Мала енциклопедія етнодержавознавства / За ред. Ю.І. Римаренка. – К.: Генеза, 1996. – С. 493-494.
33. Картунов О.В. Етнополітичне мислення (критичне) // Мала енциклопедія етнодержавознавства. / Картунов О.В., Маруховська О.О. – К.: Генеза, 1996. – С. 493-494.

Тема 2. Праісторія та передісторія України.

34. Відейко М.Ю. Шляхами трипільського світу. / Відейко М.Ю. – К.: Інформаційно-аналітична агенція "Наш час", 2007. – 296 с. – (Невідома Україна)
35. Елліністичні студії. Збірка спогадів та наукових праць пам'яті Наталії Олексіївни Терентьевої. / Відп. ред. О.П. Реєнт; Упорядники: Н.І. Бацак, В.В. Томазов. НАН України. Інститут історії України. – К.: Інститут історії України НАН України, 2010. – 324 с.
36. Очерки истории Украины. / Авт.кол.: П.П. Толочко, Н.Ф. Котляр, А.А. Олейников и др. – К.: "Киевская Русь", 2010. – 480 с.
37. Томазов В. Греческие страницы украинской истории: попул. излож. / Под ред. В. А. Смолия. / Томазов В., Ясь А. – К.: Лыбидь, 2009. – 224 с.

Тема 3. Київська Русь. Україна-Русь у період феодальної роздробленості.

38. Заснування Софійського собору в Києві: проблеми нових датувань. Матеріали Круглого столу. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2010. – 120 с.
39. Історія міста Києва з найдавніших часів до 2000 року. Історико-культурна та географічна характеристика міста: Наук.-допом. бібліогр. покажч. у виданнях XVII ст. – 2000 р.: Т. II, Кн. 11. – К.: Ін-т історії України. – 2010. – 58 с.
40. Історія України в особах: Давньоруська держава. Литовсько-польська доба / Авт. кол.: Русина О. В. (кер. авт. кол.). – К.: Україна, 2012. – 440 с.
41. Котляр М.Ф. Княжа служба в Київській Русі. / Котляр М.Ф. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2009. – 251 с.
42. Котляр М.Ф. Нариси воєнного мистецтва Давньої Русі. / НАН України. Ін-т історії України. / Котляр М.Ф. – К.: Наш час, 2010. – 280 с.
43. Панасюк Б. Русь: нація і держава: Науково-історичне дослідження: У 2-х т. – Т.1. Помилки Великих Київських князів. – К.: КНЕУ, 2009. – 385 с.
44. Ричка В.М. «Вся королівська рать» (Влада Київської Русі). / Ричка В.М. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2009. — 180 с.
45. Котляр М.Ф. Київський літопис XII століття. Історичне дослідження. / Котляр М.Ф. – К.: Інститут історії України, 2009. – 316 с.

46. Котляр М.Ф. Княжий двір Південної Русі Х-ХІІІ ст. / НАН України. Інститут історії України. / Котляр М.Ф., Ричка В. М.–К.: Наукова думка, 2008.–357 с.

47. Очерки истории Украины. / Авт.кол.: П.П. Толочко, Н.Ф. Котляр, А.А. Олейников и др. – К.: "Киевская Русь", 2010. – 480 с.

Тема 4. Литовсько-польська доба в українській історії.

48. Ukraina Lithuanica: студії з історії Великого князівства Литовського. / НАН України. Інститут історії України. – К.: Інститут історії України. – 2009. – Т.І. – 224 с.

49. Білоус Н. Київ наприкінці ХV – у першій половині ХVІІ століття. Міська влада і самоврядування. / НАН України. Ін-т історії України. / Білоус Н. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. – 360 с.

50. Бумблаускас А. Грюнвальдська битва – битва народів. / Бумблаускас А., Марзалюк І., Черкас Б. – К.: Балтія-Друк, 2010. – 272 с.

51. Дорош М. Битва на Синій Воді 1362 року: правда та домисли. / НАН України. Ін-т історії України. / Дорош М. – Вінниця: О. Власюк, 2009. – 188 с.

52. Сіцинський Ю. Поділля під владою Литви / Упорядники Ващук Д., Мошак М. НАН України. Інститут історії України. / Сіцинський Ю. – Кам'янець-Подільський, 2009. – 160 с.

53. Україна і Литва в ХІV–ХVІ століттях. Політико-правові та соціально-економічні аспекти / Відп.ред. Смолій В. А. Авт. кол.: Берковський В. Г., Блануца А. В., Ващук Д. П., Гурбик А. О., Черкас Б. В. [НАН України. Ін-т історії України]. – Луцьк: ПрАТ “Волинська обласна друкарня”, 2011. – 256 с.

Тема 5. Виникнення українського козацтва та його роль в історії України.

54. Гуржій О.І. Історія козацтва. Держава–військо–битви. / Гуржій О.І., Чухліб Т.В. – К.: Арій, 2011. – 464 с.

55. Сас П.М. Запорозжці у польсько-московській війні наприкінці Смути 1617-1618 рр. / НАН України. Ін-т історії України. / Сас П.М. – Біла Церква: Вид. О.В. Пшонківський, 2010. – 512 с.

56. Сас П.М. Чесний рицар Петро Конашевич-Сагайдачний /НАН України. Інститут історії України. /Сас П.М.–К.: Ін-т історії України, 2012.–350 с.

57. Уривалкін О.М. Гетьмани України та кошові Запорозької Січі. / О.М. Уривалкін, М.О. Уривалкін. – К.: Дакор, КНТ, 2008. – 395 с.

Тема 6. Національно-визвольна революція під проводом Богдана Хмельницького.

58. Брехуненко В. Козаки на степовому кордоні Європи. / НАН України. Ін-т української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського. – К., 2011. – 504 с.

59. Гайдай Л.І. Історія України: персоналії, терміни, назви і поняття (1648-1917): Навч. посібник-коментар:У 2-х т. / Гайдай Л.І. – Луцьк: РВВ "Вежа" Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2008. – Т.1. (А-Н). – 508 с. – Т.2. (О-Я). – 368 с.

60. Гуржий А.И., Чухліб Т.В. 100 великих личностей и событий казацкой Украины. / Гуржий А.И., Чухліб Т.В. – К.: Арий, 2009. – 464 с.
61. Сас П.М. Витоки українського націотворення. / НАН України. Інститут історії України. / Сас П.М. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2010. – 702 с.
62. Смолій В.А. Політична система українського суспільства у роки Національної революції XVII століття. / Смолій В., Степанков В. – К.: Ін-т історії України, 2008. – 120 с.
63. Смолій В. Українська національна революція XVII ст. (1648-1676 рр.) / НАН України. Ін-т історії України. / Смолій В., Степанков В. – К.: Вид. дім "Києво-Могилянська академія", 2009. – 447 с.
64. Чухліб Т.В. Гетьмани України-Русі. / Т.В.Чухліб. – Донецьк: ТОВ «ВКФ «БАО», 2012. – 304 с.
65. Чухліб Т.В. Козаки і монархи. Міжнародні відносини ранньомодерної Української держави 1648-1721 рр. / Т.В. Чухліб. – К.: В-во імені Олени Теліги, 2009. - 616 с.

Тема 7. Україна в часи “Руїни”. Кінець автономії України.

66. Гетьман Іван Мазепа: постать, оточення, епоха: Збірник наукових праць/ Відп. ред. В.А. Смолій; Ін-т історії України НАН України. – К.: ПУ, 2008. – 398 с.
67. Листи Івана Мазепи. / Упор. та авт. вступн. дослідж. В.В. Станіславський. НАН України. Інститут історії України. – К.: Ін-т історії України НАНУ, 2010. – Т. 2: 1691–1700. – 752 с.
68. Смолій В. Петро Дорошенко. Політичний портрет: наукове видання. НАН України. Ін-т історії України. /Смолій В., Степанков В. – К.: Темпора, 2011. – 632 с.
69. Чухліб Т. Секрети українського полівасалітету. Хмельницький–Дорошенко-Мазепа / НАН України. Ін-т історії України; Науково-дослідний ін-т козацтва. / Чухліб Т. – К.: Вид. дім "Києво-Могилянська академія", 2011. – 327 с.

Тема 8. Українські землі у складі Російської та Австрійської імперій (1775-1917 рр.)

70. Донік О.М. Україна: у складі двох імперій (остання чверть XVIII – перша половина XIX ст.) / Донік О.М./ Відп. ред. Н.М.Артем'єва. – К.: Кріон, 2011. – 248 с.
71. Історія державної служби в Україні: у 5 т. / відп. ред. Т.В. Мотренко, В.А. Смолій; упорядники: Г.В. Боряк (кер. кол. упоряд.), Л.Я. Демченко, В.С. Шандра та ін.; Голов. упр. держ. служби України; Ін-т історії України НАН України. – К.: Ніка-Центр, 2009. – Т. 4: Документи і матеріали. 1775–1913. – 872 с.

Тема 9. Українське національно-духовне та культурне відродження у XIX ст.

72. Анпілогова Т.Ю. Національне відродження в Україні XIX-XX ст.: навч.-метод. посіб. для студ. ун-ту спец. "Історія" / Держ. заклад "Луганський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка". Кафедра історії України. / Анпілогова Т.Ю. – Луганськ: ДЗ"ЛНУ ім. Т.Шевченка", 2008. – 198 с.
73. Бойко М.П. Кирило-Мефодіївське товариство: філософські та культурологічні ідеї національної самосвідомості та державотворення / Дніпродзержинський держ. технічний ун-т. / Анпілогова Т.Ю. Бойко М.П. – Дніпродзержинськ: Вид. від. ДДТУ, 2006. – 452 с.
74. Гуржій О., Орлик В. Селяни України та їх оподаткування в XVII – середині XIX ст. / Відп. ред. В. А. Смолій. – К., 2012. – 271 с.
75. Декабристи в Україні: Дослідження й матеріали. – Т.4./Редкол.: В. А. Смолій (голова проекту) та ін. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2005. – 202 с.
76. Малюта О. "Просвіти" і Українська Державність (друга половина XIX – перша половина XX ст.). НАН України. Ін-т історії України; Всеукраїнське товариство "Просвіта" імені Тараса Шевченка. / Малюта О. – К.: Вид. центр "Просвіта", 2008. – 840 с.

Тема 10. Україна на початку XX ст.

77. Волковинський В.М. Перша світова війна і Україна. / Волковинський В.М., Солдатенко В.Ф., Реєнт О.П., Сердюк О.С. // Український історичний журнал. – 2005. – №2. – С. 208-210.
78. Демократична революція 1905-1907 рр. в Україні: актуальні проблеми вивчення: Матеріали Міжрегіон. наук. конф., 24 лютого 2005 р., Дніпропетровськ. / Дніпропетровський національний ун-т / С.І. Світленко (відп.ред.). – Д.: ДНУ, 2005. – 182с.
79. Історія українського парламентаризму: від допарламентських форм організації політичного життя до сьогодення / голова ред. ради В.М. Литвин; кер. авт. кол. В.А. Смолій. НАН України. Ін-т історії України. – К.: Вид-во "Дніпро", 2010. – 636 с.
80. Литвин В. М. Україна у війнах і революціях XX століття. 1914–1945 роки. Закономірності національного державотворчого процесу / Відп. ред. В.А. Смолій. НАН України. Ін-т історії України. – К.: Наукова думка, 2012. – 399 с.

Тема 11. Доба Центральної Ради

81. Винниченко В. Відродження нації. Історія української революції (1917-1919 рр.). У 3-х ч. . / Винниченко В. – К.: Політвидав України, 1990 (репр.).
82. Чикаленко Євген. Щоденник (1918–1919). Передмова та примітки Т.Осташко. / Є.Чикаленко. – К.: Темпора, 2011. – 424 с.
83. УНР та ЗУНР: становлення органів влади і національне державотворення (1917-1920 рр.): [монографія] / П. Гай-Нижник. – К.: ЩеК, 2010. – 304 с.
84. Нариси історії української революції 1917–1921 років / Ред. кол.: В.А. Смолій (голова); В.Ф. Верстюк (керівн.). НАН України. Інститут історії України. – Кн. 2.-К.: НВП «Видавництво “Наукова думка” НАН України», 2012.-464 с.

Тема 12. Доба Гетьманату та Директорії в Україні. Проголошення ЗУНР

85. Горак В.С. Українська гетьманська держава 1918 року у світлі споминів її сучасників. / Горак В.С. – К.: ВД «Стилос», 2010. – 200 с.
86. Кривець Н.В. Українсько-німецькі відносини: політика, дипломатія, економіка. 1918-1933 рр. / НАН України. Ін-т історії України. / Кривець Н.В. – К.: Ін-т історії України, 2008. – 322 с.
87. Пиріг Р. Українська гетьманська держава 1918 року. Історичні нариси / Пиріг Р./ НАН України. Ін-т історії України. – К.: Ін-т історії України, 2011. – 336 с.
88. Савченко В.А. Павло Скоропадський – останній гетьман України. / Савченко В.А. – Х.: Фоліо, 2008. – 380с.
89. Соловійова В.В. Дипломатична діяльність українських національних урядів 1917-1921 рр.: Монографія. / В. Соловійова. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2006. – 394 с.
90. Чухліб Т.В. Український гетьманат: проблеми міжнародного утвердження. / Чухліб Т.В. – К.: Наш час, 2007. – 156 с.
91. Яблонський В.М. Від влади п'яťох до диктатури одного: Історико-політичний аналіз Директорії УНР / Київський держ. лінгвістичний ун-т. / Яблонський В.М. – К.: Альтерпрес, 2001. – 160 с.

Тема 13. УРСР в умовах становлення і утвердження тоталітаризму (1921-1938 рр.).

92. Великий терор в Україні.«Куркульська операція» 1937–1938 рр. / Упоряд.: С. Кокін, М. Юнге. – К.: Вид. Дім «Києво-Могилянська академія», 2010. – Кн. 1 – 614 с.; Кн.2. – 598 с.
93. Гриневич Л. Хроніка колективізації та Голодомору в Україні 1927–1933/ НАН України. Інститут історії України. / Гриневич Л. – К.: Видавництво «Часопис “Критика”», 2008. – Т. 1. – Кн. 1.
94. Даниленко В.М. "Українізація" 1920-30-х років: Передумови, здобутки, уроки. / НАН України; Інститут історії України. / В.А. Смолій (відп.ред.). / Даниленко В.М., Верменич Я.В., Бондарчук П.М., Гриневич Л.В., Ковальчук О.О. – К.: ПУ, 2003. – 392с.
95. Кульчицький С.В. Голодомор 1932-1933 рр.: механізми сталінського терору. / Кульчицький С.В. // Український історичний журнал. – 2007. – №4. – С.4-26.
96. Марочко В., Голодомор 1932-1933 років в Україні: Хроніка / НАН України. Інститут історії України. / Марочко В., Мовчан О. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. – 294 с.
97. Нариси повсякденного життя радянської України в добу непу (1921-1928 рр.): Колективна монографія / Відп. ред. С.В. Кульчицький. НАН України. Інститут історії України. – [Кн. 1], ч. 1. – К.: Інститут історії України НАН України, 2010. – 445 с.
98. Україна в добу «Великого терору»: 1936-1938 роки. / Авт.-упоряд.: Ю. Шаповал [та ін.]. – К.: Либідь, 2009. – 544 с.

99. Українське радянське суспільство 30-х рр. XX ст.: нариси повсякденного життя / Відп. ред. С. В. Кульчицький. НАН України. Ін-т історії України. – К.: Ін-т історії України, 2012. – 786 с. – (3 історії повсякденного життя в Україні)
100. Цвілюк С.А. Трагедія нескореної нації: політичний і національний терор України в період сталінського тоталітаризму. – 2-ге вид., доп. / Цвілюк С.А. – О.: Астропринт, 2008. – 264с.
101. Цвілюк С.А. Українізація України: тернистий шлях національно-культурного відродження за доби сталінізму: монографія. – Вид 2-ге, переробл. й доп. / Цвілюк С.А. – О.: Астропринт, 2009. – 384с.

Тема 14. Україна в роки Другої світової війни (1939-1945 рр.)

102. Війна. Окупація. Пам'ять: Примусові робітники з України в окупованій Європі: Матеріали Всеукраїнської наукової конференції, м. Київ, 27 вересня 2012 р. / Ред. кол.: В.Ф. Солдатенко (голова). Упорядн.: Р.І. Пилявець, В.М. Яременко. Український ін-т національної пам'яті; Ін-т історії України НАН України. – К.: НВЦ «Пріоритети», 2012. – 230 с.
103. Грицюк В.М. Стратегічні та фронтові операції Великої Вітчизняної війни на території України. Вип. 1. НАН України. Ін-т історії України. / Грицюк В.М. – К.: ПУ, 2010. – 150 с.
104. Дерейко І.І. Місцеві формування німецької армії та поліції у Райхскомісаріаті «Україна»(1941-1944 рр.). НАН України. Ін-т історії України. /Дерейко І.І. – К.: Ін-т історії України, 2012.-174 с.
105. Дзьобак В.В. Конфлікти в ОУН(Б) і їх вплив на український Рух Опору (1941-1944 рр.). / Дзьобак В.В.–К.: Вид. дім "Інфоцентр", 2005.-266 с.
106. Кентій А.В. Війна без пощади і милосердя: Партизанський фронт у тилу вермахту в Україні (1941-1944). / Центральний держ. архів громадських об'єднань України. / Кентій А.В., Лозицький В.С. – К.: Генеза, 2005. – 408с.
107. Кентій А.В. Радянський рух Опору на окупованій території України. Вип. 3 / НАН України. Ін-т історії України. / Кентій А.В., Лозицький В.С., Слободянюк М.А. – К.: Ін-т історії України, 2010.–98 с. (Серія "Україна. Друга світова війна. 1939-1945")
108. Поліщук В.В. Гірка правда: злочинність ОУН-УПА (Сповідь українця). / Поліщук В.В. – Донецьк: Донеччина, 1996. – 496с.
109. Україна в Другій світовій війні: погляд з ХХІ століття. Історичні нариси. / НАН України. Ін-т історії України. – К.: НВП "Видавництво "Наукова думка, НАН України", 2010. – Кн. 1. – 735 с.

Тема 15. Україна у першому повоєнному десятиріччі (1945-1955 рр.)

110. Адамовський В.І. Ешелони у вічність: депортації населення в першій половині ХХ ст. / Інститут історії НАН України. / Адамовський В.І. – Кам'янець-Подільський: Видавець Зволейко Д.Г., 2007. – 184с.
111. Лобода М. К. Трудові ресурси у важкій промисловості України під час нацистської окупації та у відбудовний період (1941-1950). Наук. ред. О.Лисенко. НАН України. Ін-т історії України. /Лобода М. – К.: Ін-т історії України, 2012. – 206 с.

112. Кульчицький С.В. XX з'їзд КПРС – переломний пункт в історії радянського комунізму. / Кульчицький С.В. // Український історичний журнал. – 2006. – № 2. – С. 106-129.

113. Релігійна політика в Україні у 1960-х – 1980-х роках і сучасна практика міжконфесійних відносин. / П. М. Бондарчук, В. М. Даниленко, В. О. Крупина, О. Н. Кубальський; відп. ред. В. М. Даниленко. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2010. – 210 с.

Тема 16. Хрущовська “відлига”. Періоди “застою” та перебудови (1956-1991 рр.)

114. Баран В.К. Україна: новітня історія (1945-1991 рр.) / Баран В.К. – Л.: Видавництво Українського католицького ун-ту, 2003. – 669 с.

115. Дзюба І.М. Інтернаціоналізм чи русифікація? / Дзюба І.М. – К: КМ Academia, 1998. – 276 с.

116. Корогодський Р. Брама світла. Шістдесятники / М. Коцюбинська (упоряд.). / Корогодський Р. – Л.: Вид-во Українського католицького ун-ту, 2009. – 656 с.

Тема 17. Україна на шляху до незалежності (1986-1991 рр.)

117. Бойко О.Д. Україна: від путчу до Пущі (серпень-грудень 1991 р.): монографія. / Бойко О.Д. – Ніжин: Аспект-Поліграф, 2006. – 224с.

118. Бойко О.Д. Україна в 1985-1991 рр. Основні тенденції суспільно-політичного розвитку. / Бойко О.Д. – К.: ІПіЕНД, 2002. – 306с.

119. Картунов О.В. Проблеми національно-державного відродження України. / Картунов О.В. // Вісник міжнародних відносин. – 1993. – № 1. – С.33-49.

120. Народний Рух України: історія, ідеологія та політична еволюція (1989–2009): Матеріали круглого столу, присвяченого 20-ій річниці створення Народного Руху України за перебудову (Київ, 22 вересня 2009 р.). – К.: Інститут історії України, 2010. – 156 с.

121. Шлях до незалежності: суспільні настрої в Україні кін. 80-х рр. XX ст. Документи і матеріали. До 20-ї річниці незалежності України / Ред. кол.: В. А.Смолій (голова). НАН України. Ін-т історії України; Галузевий державний архів Служби безпеки України. – К.: Ін-т історії України, 2011. – 626 с.

Тема 18. Розбудова Української незалежної держави.

122. Брецько Ф.Ф. Незалежна Україна: хроніка державотворчого процесу (1991-2009). / Брецько Ф.Ф., Дрік А.Л., Майор Л.П. – Ужгород: Гражда, 2009. – 264с.

123. Касьянов Г.В. Україна 1991-2007: нариси новітньої історії. / Касьянов Г.В. – К.: Наш Час, 2008. – 427 с.

124. Падалка С.С. Приватизація в Україні: перші підсумки та уроки (1991-2009). / Падалка С.С. – К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. – 362 с.

125. Політична система для України: історичний досвід і виклики сучасності. / Гол. ред. В. М. Литвин; авт. кол.: О.Г. Аркуша, С.О. Біла, В.Ф. Верстюк та ін. – К.: Видавництво "Ніка-Центр", 2008. – 988 с.

12. Інформаційні ресурси

126. Сайт інституту історії України НАН України (вільний доступ до сучасних енциклопедичних видань та наукових досліджень з історії України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.history.org.ua/.
127. Ресурс з вільним доступом до класичних підручників з історії України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uahistory.kiev.ua/>.
128. «Історія України IX-XVIII ст. Першоджерела та інтерпретації» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://izbornyk.org.ua/>.
129. Козацтво XV-XX століть. Матеріали по історії козацтва - XX ст.: статті, монографії, енциклопедичні видання, геральдика, історико-культурна спадщина, бібліографія, карти, ілюстрації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cossackdom.com/>.
130. Історико-культурний альманах "Курган". Представлені матеріали по дохристиянській історії і культурі слов'янства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kurgan.kiev.ua/>.
131. Історичні документи з всесвітньої історії та історії України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://historydocs.narod.ru/ukr.htm>.
132. Довідники з історії України, класичні навчальні посібники вітчизняних вчених-істориків, як Н.Яковенко, Я.Грицак. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://history.franko.lviv.ua/>.
133. Електронна бібліотека: наукові твори - В. Антонович, Д. Яворницький, П. Мірчук, Д. Дорошенко та ін.; мемуаристика: Ю.Коллард, В.Винниченко, З.Книш; публіцистика. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://exlibris.org.ua/>.
134. Українська історична бібліотека. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrhistory.narod.ru/> - українська історична бібліотека.